

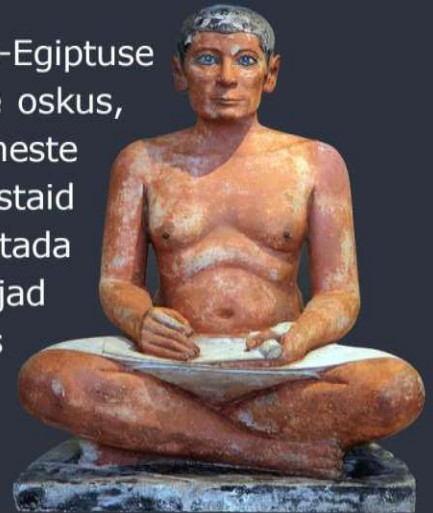
MIS ON MEEDIAPÄDEVUS?

Mis on meediakirjaoskus? Enne kui pakume sellele küsimusele vastust, on kasulik proovida määratleda selle fraasi kaks põhimõistet, st kirjaoskus ja meedia.

3.1. PÕHILINE JA FUNKTSIONAALNE KIRJAOSKUS

Niisiis, mis on kirjaoskus? See tundub piisavalt lihtne – kirjaoskus on lugemis- ja kirjutamisoskus. Kuni suhteliselt hiljuti, näiteks mõnikümmend aastat tagasi, piisaks sellest määratlusest. Selle all pean silmas seda, et kui sa oskaksid lugeda ja kirjutada, peetaks sind kirjaoskajaks. Minevikku tagasi vaadates ei olnud kirjaoskus universaalne nähtus, vaid pigem väheste privilegeeritud privileeg.

Vaadake näiteks seda skulptuuri – see on Vana-Egiptuse kirjatundja skulptuur. Kirjaoskus oli tol ajal haruldane oskus, mis kuulus vaid väikesele vaaraod teeninud inimeste rühmale. See oli nii haruldane, et ilmselt tuhandeid aastaid tagasi arvati, et inimene tuleb skulptuuri kujul jäädvustada ainuüksi tema kirjutamisoskuse tõttu. Vahepeal on asjad muutunud ja tänapäeval on vähemalt Euroopas praktiliselt kõik inimesed kirjaoskajad. Kui see nii on, pole meie meediapädevuse kursust vaja. Või on?

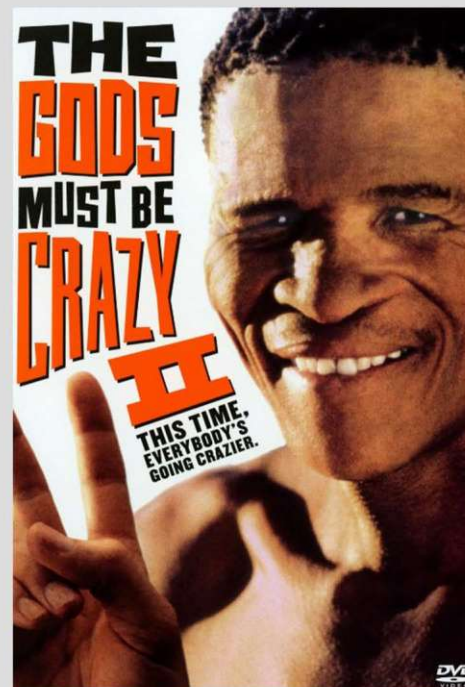
Kui otsite sõnaraamatust kirjaoskuse definitsiooni, leiate kaks definitsiooni. Kitsas, võiksime öelda, on see, et kirjaoskus on kirjutamisoskus; teine, nimetagem seda laiemaks, määratleb kirjaoskuse kui teadmiste omamise. See teine, laiem määratlus tähendab tegelikult seda, et võib-olla ei piisa lihtsalt lugemis- või kirjutamisoskusest, vaid inimesel peavad olema teatud teadmised, mis on vajalikud, et toimida maailmas, kus ta elab.

Lubage mul seda mõtet illustreerida kahe naljaka klipiga komöödiast nimega Gods must be crazy. **Esimeses klipis** näeme Aafrikast Kalahari kõrbest pärit bušmeenide seltskonda, kes oskavad "lugeda" loomaradu.

Teises klipis kohtub üks bushman New Yorgist pärit advokaadiga, kes sattus avariisse ja sattus kõrbesse.

Kes on siin kirjaoskamatu? Kuna ainult advokaat teab, kuidas lugeda ja kirjutada, siis meie esimese definitsiooni järgi on ta ainuke kirjaoskaja. Aga kuidas oleks teise määratlusega? Kellel on kõrbes ellujäämiseks ja toimimiseks vajalikud teadmised?

Muidugi on see bušman ja selles mõttes on tal tegelikult õigus – ta on kirjaoskamatu, kuna ta ei tea kõrbest pärit märke tõlgendada. Rangelt võttes võivad tema teadmised Ameerika õigussüsteemist teenida talle New Yorgis varanduse, kuid see ei aita tal päevagi džunglis ellu jääda.

See toob meid meie probleemi tuumani – millised on oskused ja teadmised, mis on vajalikud tänapäeva moodsas džunglis, kus me elame, ellujäämiseks?

Siin peitub vastus küsimusele meediapädevuse tähtsuse kohta. Tehnoloogia, interneti ja massimeedia ajastul ei piisa lihtsalt lugemis- ja kirjutamisoskusest. Võib-olla teate neid asju väga hästi ja olete tänapäeva ühiskonnas endiselt düsfunktsionaalne. Seetõttu ei ole tänapäeval laialt kasutatav termin mitte ainult kirjaoskus ehk põhikirjaoskus, mis kehtib lugemise ja kirjutamise kohta, vaid funktsionaalne kirjaoskus. Paljude mõtlejate arvates on tänapäeva maailmas funktsionaalselt kirjaoskamiseks vaja osata palju enam kui lihtsalt kirjutada – sa pead oskama kasutada internetti, sotsiaalvõrgustikke, ilmselt ka nutitelefoni.

See tähendab tegelikult, et tänapäeval funktsionaalne olemine tähendab meediapädevust, st teadmist, kuidas meedia tänapäeva maailmas toimib, suutlikkust meediasõnumitele juurde pääseda, neid kriitiliselt kajastada ja toota.

Lisalugemine: **Pariisi 2007. aasta meediahariduse deklaratsioon**

UNESCO võtab meediapädevust tõsiselt!

Juba 1982. aastal tegi UNESCO nn Grunewaldi deklaratsiooni, milles märgiti:

“ Me elame maailmas, kus meedia on kõikjal kohal: üha suurem hulk inimesi veedab palju aega televiisorit vaadates, ajalehti ja ajakirju lugedes, plaate mängides ja raadiot kuulates. Näiteks mõnes riigis veedavad lapsed televiisorit vaadates rohkem aega kui koolis käies. ”

“ Selle asemel, et mõista hukka või toetada meedia vaieldamatut jõudu, peame leppima nende märkimisväärse mõju ja levikuga kogu maailmas kui väljakujunenud tõsiasjaga ning hindama ka nende tähtsust kultuuri elemendina tänapäeva maailmas. Alahinnata ei tohi kommunikatsiooni ja meedia rolli arenguprotsessis ega ka meedia funktsiooni kodaniku aktiivse ühiskonnaelus osalemise vahendina. Poliitilised ja haridussüsteemid peavad tunnistama oma kohustust edendada oma kodanikes suhtlusnähtuste kriitilist mõistmist. ”

2007. aastal tegi UNESCO Pariisis veel ühe deklaratsiooni, mida saate lugeda ülalpool või täismahus [siit](#).